

DE CONSTITUTIONEEL.

NIEUWE 'S GRAVENHAAGSCHE COURANT

No. 48.

Zaterdag 24 November.

1855.

Uitgever: C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

Hoofd-Correspondenten: M. Schooneveld & Zoon, te Amsterdam.

Brieven franco aan het Bureau: Jan-Hendrikstraat, No. 259, te 's Gravenhage.

Deze Courant verschijnt alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

Abonnementsprijs voor 3m. f 4.50; franco per post f 5.50.

Advertentien van 1-6 regels f 1. Voor elken regel meer 15 cents; behalve 35 cents zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden worden geplaatst tegen betaling van f 1, het zegelgeld daaronder begrepen.

Sommige dagbladen scheppen er behagen in het te voorkomen, dat het Ministerie door zijne vrienden in de Kamer verlaten is of wordt. Het is inderdaad eene vreemde bewering, nadat reeds vier hoofdstukken der begroting met algemeene of groote meerderheid van stemmen zijn aangenomen. Het is des te vreemder, nadat het uit de stemming gebleken is, dat de tegenstanders tegen de hoofdstukken III en IV en tegen sommige posten daarvan, zooals b. v. het tafelgeld, bestonden uit de trouwe aanhangers van het vorig Ministerie. Men is er op uit het volk te doen gelooven, dat er een hevige aanval tegen het Ministerie gericht werd en dat die als eene oorlogsverklaring kan worden aangemerkt. Wij begrijpen het volstrekt niet, hoe men tegen de waarheid aan zulke verhalen kan opdischen. Het is waar, er zijn wenken gegeven; wij gaan zelfs verder: wij willen aannemen, dat het zeer de verte waarschuwingen waren; maar geen lid der Kamer heeft in de geheele discussie, die tot hertoe gevoerd werd, zich een bepaalden tegenstander van het Ministerie verklaard. Men beroept zich daarbij o. a. op de discussie, die bij de algemeene beraadslagingen tusschen den heer GROEN VAN PRINSTERER en den Minister van Buitenlandsche Zaken gevoerd werd. Wij gelooven dat wij lezen kunnen en wat vinden wij dan in het Bijblad tot de *Staats-Courant*: dat de heer GROEN VAN PRINSTERER in zijne tweede rede, den 16 November jl. gehouden, duidelijk zegt, dat de bedoeling niet was oorlogsverklaring tegen de Ministers. Het was, zoo ging dat geachte lid voort, ook geene oorlogsverklaring tegen den Minister van Buitenlandsche Zaken: „integendeel, ik waardeer medelinge handeling in de laatste jaren door hem geschied.“ Hij ontkende, dat hij eene aanblazing der driften zou verlangd hebben. Wie is er, vroeg hij, die geen apaisement begeerd heeft, maar de vraag was hoe? De rede van den heer GROEN was zoo welwillend, dat hij onder anderen dit zeide: „Ook dit voeg ik er bij. Ik zal nimmer, in of buiten deze Kamer, de bestryder *quand même* van eenige rigting, welke dan ook, vooral niet van één persoon, wien dan ook, zijn. Ik zal nimmer voorbijzien dat, ook bij groot verschil van politieke rigting, op overeenstemming in liefde tot het Vaderland des te meer prijs moet worden gesteld. Dit vooral kan een waarborg zijn tegen te veel warmte van parlementaire debatten, een waarborg voor eene goede uitkomst van parlementair overleg.“ De Minister van Buitenlandsche Zaken heeft den geëerden spreker onmiddellijk beantwoord en gezegd: dat hij het niet ontveinzen kan, dat in de gehouden rede veel is voorgekomen, hetgeen zijn gemoed bevredigd heeft, hetgeen zijn hart, het oude hart voor een man dien hij steeds welwillendheid toedroeg, goed heeft gedaan.“ De Minister zeide, dat ook van zijne zijde geen oorlogsverklaring hoegenaamd gedaan was; hij had zeker niets gezegd, dat te kort kon doen aan de oude welwillendheid, tusschen den heer GROEN en hem bestaande, maar het allerminst was het zijne bedoeling den oorlog te verklaren. „Ik meende aangevallen te zijn, zeide de Minister, de rede van gisteren was — zegt de geachte spreker — geen aanval, behoudt daarom ook mijne als niet gesproken, als ge wilt; laat het een het ander uitwischen, er was geen aanval, er kon dus ook geene verdediging zijn.“ Ook oyer een hoofdpunt was men het eens, namelijk: dat er in April 1853 niemand was, die geen apaisement zocht. Dat geloof ik ook, wij zijn dus allen uitgegaan van dat denkbeeld. De geachte spreker — en ik geloof dit althans van hem — wenschte apaisement. Omtrent dit beginsel dan zijn wij het eens, dat in April 1853 de taak van iemand, die zijn vaderland lief had, de taak van een verstandig staatsman moest zijn: apaiseren met eerbiediging van de regten van die partij, door welke de andere partij zich gekwetst achtte. Het is goed dat dit ook goed voor buiten deze zaal, dat men wel wete, dat twee mannen, die over sommige punten verschillen, het daaromtrent eens zijn, dat het in April 1853 de zaak was te apaiseren.“ En verder: „Ik ben dus in principe eens met den geachten spreker.

Een apaisement moest er zijn; wij hebben het gezocht in de wet, en het Gouvernement, dat de wet handhaaft, is een krachtig Gouvernement.“ Terwijl ten slotte van die rede wordt gezegd: „Een krachtig Gouvernement handhaaft de wet, en wat men ook doen moge tot opwindig der gemoederen, ik ben niet bevreesd voor de gevolgen, omdat het gezond verstand der Natie, het welgezinde gemoede der bevolking, van welke godsdienstige gezindheid ook, de Regering zal ondersteunen.“ Het blijkt dus duidelijk, dat er van geen der beide zijden eene oorlogsverklaring gericht werd: de oude vriendschapsband werd niet verbroken; van beide zijden werd de meeste welwillendheid betoond; er was geen aanval, er kon dus ook geene verdediging zijn; er was zelfs overeenstemming over het doel, dat men beoogd had, namelijk: apaisement. Alleen over het middel om daartoe te geraken, had het verschil geloopt. De heer GROEN heeft in die woorden berust; hij is daar niet tegen opgekomen, en zijn geheel gedrag in den loop der discussiën bewijst tot hertoe volkomen, dat hij geen bestryder *quand même* van het Ministerie of van eenig Minister is. Men moge nu goed vinden eene geheel onjuiste voorstelling aan het gebeurde te geven, de eigen woorden, die wij hierboven hebben medegedeeld, toonen het beste aan, dat men het doel niet zal bereiken, hetwelk men schijnt te beoogen, om verdeeldheid te zaaien tusschen beide vrienden, die op nieuw getoond hebben, dat, hoezeer zij ook in meening of in beginsel mogten verschillen, zij de genegenheid om welwillendheid niet uit het oog verliezen en volmaakt overeenstemmen, wanneer het betreft de liefde tot of het welzijn van het Vaderland. Het komt ons, met het oog op de pogingen van hen, die ook ten onzent twist en verdeeldheid trachten te zaaien op godsdienstig gebied, niet ondienstig voor onzen lezers het volgend artikel mede te deelen, 't welk door ons ontleend wordt aan het algemeen geachte *Journal des Débats*, in zijn nummer van den 14den dezer. Wij behoeven die mededeeling wel niet te laten voorafgaan van een nadrukkelijk protest tegen de onjuiste voorstelling van zaken, waaraan het dagblad zich, in navolging van andere even slecht onderrigte organen der Fransche Cruipers, schuldig maakt, door van „onverdraagzame en gestrange maatregelen“ te spreken, welke onze Regering tegen onze R.-C. mede-Christenen zoude genomen hebben. Onze lezers weten, dat er in Nederland wetten bestaan, volgens welke de Katholieken, evenzeer als de Protestanten, die zich bij de uitoefening hunner godsdienst-plichten tegen zekere voorschriften vergrijpen, welke in het belang der openbare orde genomen zijn, deswege door het Openbaar Ministerie aangeklaagd en voor de Regibanken ter verantwoording geroepen kunnen worden. Met die aanklagten heeft de Regering, als zoodanig, niets te maken; niet van het Ministerie noch van enkele Ministers gaan zij uit, maar van de daartoe verordende regterlijke magt. En wat onze regters en regtbanken betreft, hunne onpartijdigheid en strikte regtvaardigheid is, gelijk ieder ons zal toestemmen, aan niet den minsten twijfel onderhevig. Tot de beschuldigingen van het dagblad der ultramontanen bestond dus geen schijn van grond. Zie hier nu het artikel van het *Journal des Débats*: „Wij hebben *l'Univers* geluk gewenscht met zijn artikel, betreffende de gestrange en onverdraagzame maatregelen, door het Nederlandsch Gouvernement tegen eenige R. C. priesters genomen. Wij hebben dat artikel in liberalen zin uitgelegd; wij hebben gezegd: *l'Univers* verbetert zich; hij begint in te zien, dat gewetensvrijheid hare goede zijde heeft. Maar het dagblad heeft onze complimenten zeer kwalijk genomen en ze op een zeer gekrenkten toon beantwoord. Het heeft ons, vrij duidelijk, te kennen gegeven, dat, wanneer het de Nederlandsche Katholieken verdedigt, dit niet in denzelfden geest, noch met dezelfde gevoelens geschiedt, die ons tot verdediging der Protestanten in Frank-

rijk dringen, en dat het daardoor volstrekt niet geacht wil worden, tot het wijsgeerig beginsel der verdraagzaamheid en godsdienst-vrijheid bekeerd te zijn. In 't kort, wanneer *l'Univers* de Katholieken in Nederland verdedigt, dan is dit, omdat de Katholieke godsdienst de éénig ware is, en, uit dit oogpunt, recht heeft op eenige voorkour op geheel bijzondere bescherming. Indien de schrijver, na het artikel zijne gedachte geheel had wedergegeven, hij had er zeker bijgevoegd: de Katholieke godsdienst heeft het recht andere gezindheden te vervolgen. Om de waarheid te zeggen, wij hebben altoos vermoet, dat dit zijn denkbeeld was, maar het was ons niet onverschillig er de belijdenis van te ontvangen, welke wij nu bezitten. Intusschen komt het ons voor, dat de schrijver van *l'Univers* zich wat gemakkelijk van de zaak afmaakt, en de belangen zijner geloofsgenooten in Nederland eenigzins over 't hoofd ziet. Hij vergeet dat, indien de Katholieke godsdienst de éénig ware voor hemi zelve is, de Protestantsche godsdienst de éénig ware is voor de Nederlandsche Regering. Derhalve, in Nederland verdient de Protestantsche godsdienst eene geheele bijzondere bescherming en heeft zij tot de vervolging der Katholieke het recht. Van dit beginsel uitgaande, dagen wij *l'Univers* uit, eene enkele geldige rede te noemen, op grond waarvan de maatregelen zijn af te keuren, welke het Nederlandsch Gouvernement zich tegen de Katholieken veroorloofd heeft: Waar zóólanig beginsel gehuldigd wordt, zal de godsdienst van den sterkten steeds de beste zijn, en worden de Luthersche en Calvinistische, ja ook de Mohamedaansche St. Bartholomeusdagen en vervolgingen even wettig en verdedigbaar als die der Katholieken. Welk is het geneesmiddel tegen die betrenswaardige uitersten; tegen den geessel van het fanatisme, van de onverdraagzaamheid en van de godsdienstige onderdrukking? De beschaving, de wijsbegeerte heeft het u aan de hand gedaan: neem het aan, zij het al niet uit een regts-beginsel en uit overtuiging des harten, dan toch ten minste uit voorzigtigheid, uit een geest van onderwerping. Verdraagzaamheid en vrijheid: — zie daar uwe eigene beschermsters en die uwer tegenstanders; gebruik ze. — Men elschit van u noch geloofsverzaking, noch afvalligheid. Verdraagzaamheid en vrijheid, tracht den zin dier twee woorden, thans nog vreemd voor u, te begrijpen. Zij willen niet zeggen, dat alle godsdiensten even goed en even waar zijn. Zij onderstellen geene volstrekte onverschilligheid ten aanzien van geloofszaken. Zij beteekenen eenvoudig en uitsluitend, dat het aan 's menschen geweten geoorloofd is, in het zoeken naar de waarheid omtrent die diepzinnige problema's te dwalen. Zij beteekenen, dat elke godsdienstige overtuiging achtung verdient, zoo zij opragt en zuiver is, zoo zij niet aandruischt tegen de voorschriften der zedelijkheid en openbare orde. Zij beteekenen eindelijk, dat het rijk des gewetens niet van deze wereld is. Ziedaar den juisten zin en de ware bedoeling van dit beginsel. Nog eens, onderwerp u aan dit grootte voorschrift van onzen tijd en schik er u in; de zaak, welke gij verdedigt, heeft er niet minder belang bij dan die van anderen; men vraagt het u in naam zoowel van den eersten als van den laatsten.“

Buitenland.

HET OOSTERSCH OORLOGSTOONEEL.

Omer-Pacha is tot 20 mijlen afstand van Kutais genaderd. Selim-Pacha had zich aan het hoofd der Egyptische kurassiers en artillerie van Trebizonde naar Kars begeven. Uit de Krim verneemt men de aankomst van generaal Vivian te Kertch. De Russische generaal Wsangel scheen met de door hem ontvangen versterkingen de straat Jeni-Kalé te bedreigen. De geallieerden hadden hem reeds 30,000 man tegenover gesteld, terwijl nog andere troepen verwacht werden. Het kamp te Jeni-Kalé kan 10,000 man opnemen. De uitvoer van granen uit het Ottomaansche rijk is thans officieel verboden, terwijl de invoeren er van gedurende 3 maanden zijn vrij verklaard.

OOSTENRIJK.

Men meldt, dat het cijfer der aandelen van het crediet mobilier, dat door inschrijving ter beschikking van het publiek wordt gesteld, 15 miljoen florijnen belooft. De inschrijving zal van 10 tot 15 December opengesteld zijn. — Men spreekt van het ontwerp, om in 1859 te Weenen eene wereldtentoonstelling voor alle volkeren te openen.

RUSLAND.

Bij eene dagorder van den Russischen minister van Oorlog van den 6en dezer wordt, om meer eenheid in de opera-

lien te brengen, de maritieme administratie van Nicolaïeff onder de bevelen van generaal Lydon geplaatst, echter onder het opperbevel van prins Gortschakoff.

GRIEKENLAND. FRANKRIJK.

Hier zoowel als te Londen blijven vredelievende geruchten in omloop, geroemd op pogingen, door Pruisen op dezen oogenblik bij Rusland aangevraagd, om van den Caïzar in wil- lingen te erlangen. Rusland, zegt men, heeft den eersten stap daartoe gedaan, hetgeen, hoewel door de Westersche mogendheden niet voldoende geacht, nogtans Pruisen niet zal afschrikken verder voort te gaan, daar laatstgemelde mogendheid niettemin geneigd zou zijn alles aan te wend- en aan de goede zaak bevorderlijk kan zijn. Aan de andere zijde zijn er geruchten in omloop wegens de toetreding van Zweden tot het Westersch verbond, hetgeen echter den voortgang van den oorlog zou doen onderstellen.

De *Times* meldt, namelijk, dat generaal Canrobert met Zweden eene coëventie gesloten heeft, waarbij deze staat zich verbindt in den tegenwoordigen oorlog een contingent troepen en kanonneerbooten te leveren. Een Fransch-Engelsch-Zweedsch leger zoude in het begin van het voorjaar Koerland binnen dringen, terwijl Zweden, tot voorwaarde zijner toetreding tot de zaak der Westersche mogendheden, de teruggave van Finland bedongen heeft.

De *Morning Post* verklaart dit bericht voor vals.

De Koning van Sardinië is te Marseille aangekomen. De troepen waren langs den weg tot aan de stoomboot, waarmede Z. M. aangekomen is, geschaard en uit de wonin- gen waren vlammen uitgestoken. Eene groote menigte volks was op de been. De Koning is aan het gebouw der pre- fectuur afgestapt, waar ter zijner eer een diner gegeven werd.

De regering heeft een onderzoek omtrent de rijzing van den prijs der suiker ingesteld, met het doel om te zien of daaraan in het belang der bevolking iets zou te doen zijn, maar dat het niet wil toegeven aan het verlangen naar een verbod van uitvoer.

LATERE BERIGTEN.

Londen, 22 Nov. De *Morning Post* verzekert dat het Navelsche gouvernement erkend heeft, dat de verwijdering van den heer Mazzi, van de directie der politie, is geschied op verzoek van Engeland. Door Engeland zou dan ook deze verklaring als voldoende zijn beschouwd.

Petersburg, 23 Nov. Het plan eener algemeene volkswapenwet (Napradae Opolischeue), is in overweging genomen, en zal, in geval van nood, onder de benaming van derde kan worden ten uitvoer gelegd.

Weenen, 21 Nov. Men meldt, dat het bedrag der actien van het eredit-mobilier, welke ter beschikking van het publiek zullen worden gesteld, 15 miljoen florijnen zal zijn. De inschrijving zal van 10 tot 15 Dec. geopend zijn.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN VRIJDAG, 23 NOVEMBER.

Aan de orde van den dag is de voortzetting des beraad- selings over Hoofdstuk V der Staatsbegroting voor 1856.

ART. 57 (verdere uitgaven betrekkelijk het binnen- landsch bestuur), de artt. 57—62 worden zondes steun- sning aangenomen.

Art. 58 (onderstand aan gemeenten, die buiten staat zijn in alle of sommige kosten huser huishouding te voor- zien.) — De heer v. Bossch wijst op de verhooging van dezen post, die ten vorigen jare slechts f 3000 bedroeg, en nu op f 8,500 wordt uitgetrokken. De eerste post, waarop hij aanmerking heeft, is de bijdrage aan de ge- meente Urk te verleenen. Aan den eenen kant wordt in de stukken nopens Urk gesproken over de uitbreiding der vischerij aldaar, zoodat er eene vergrooing van de haven noodig is, en aan den anderen kant wordt er voorgesteld om aan die gemeente een subsidie te geven. Maar Spr. heeft vooral aanmerking op het te verstrekken subsidie aan de nieuwe gemeente Haarlemmermeer. Hij komt er te- gen op, dat aan de provincie niets hoegenaamd is opge- legd, om in de kosten voor die gemeente bij te dragen.

De heer van Binnert. Zich antwoordt, dat de uit- keering aan Urk geen nieuwe post is; het is een bijdrage voor het tractement van den Burgemeester, hetgeen ook over 1855 niet zou kunnen worden gemist. Wat het Haar- lemmermeer betreft, wijst Z. Exc. op den geheel bijzonderen toestand dier gemeente. Zij is eerst onlangs tot gemeente verheven, zondes dat daar nog een geregeld bestuur is inge- steld. Het is van belang, dat daarin ten spoedigste worde voorzien. Overigens is deze post slechts een credit-post, want de daartoe te doene uitgaven voor het tractement van den Burgemeester, den secretaris enz., zullen naderhand geres- titueerd moeten worden.

Art. 59 wordt daarna aangenomen.

De algemeene beraadslagen worden geopend over afdeeling VI (waterstaat en publieke werken).

De heer van WESTERHOFF heeft met leedwezen gezien, dat de uitgaven van jaar tot jaar, vooral voor deze afdeeling, toenemen. Hoe bloeiend onze financiën ook zijn, moet men zich toch tot het strikt noodzakelijke blijven bepalen. Hij wijst vooral op de subsidien aan besturen, maatschappijen enz., waaromtrent het noodzakelijke en nuttige in het al- gemeen belang veelal betwijfelbaar is. Spr. waarschuwt ernstig tegen verdere oprijving der uitgaven, want hij zou anders in het vervolg zijne stem tegen Hoofdstuk V moeten uitbrengen.

Hij vindt het vreemd, dat de Minister hier nu zoo zeer

voor het subsidie-stelsel gestemd is, terwijl hij bij de an- neming, en tregt, dat stelsel tegengegaan en heeft inge- krompen. Wil men subsidie verlenen, men doe het dan voor groote rijk-belangen, men subsidiëe b. v. liever de instellingen van onderwijs. Voor het overige, zegt Spreker, dat die besturen niet te veel moesten leunen op het Rijk, en hij wil de betrekking van Minister van Binnenlandsche Zaken niet in dien van groot almoezenier van het Rijk doen ontgarden.

De heer HOFFMAN bespreekt de werken, die door den wa- terstaat in het Maassluische diep worden aangelegd. Hij gaat het antwoord der Regering in § 13, aangaande die werken, na en betuigt dat het antwoord hem niet heeft bevreugd. Z. i. komen die werken daarop neder, dat de waterweg van Maassluis ten koste van die van Brielle ver- zwaard of belemmerd zal worden.

De heer THORBECKE heeft een paar algemeene vragen te doen. Voort betuigt hij met genoegen geboort te hebben, dat de concessie voor den aanleg van een spoorweg naar Scheveningen nog niet geweigerd is. De Minister zeide, dat als die weg verder strekte, de aanleg daarvan dan nuttig zou zijn, maar Spr. antwoordt dat, als die weg aan het Hollandsche spoor wordt aangesloten, deze dan in verbinding komt met alle andere wegen. Spr. heeft tot zekere hoogte met genoegen de rede van den heer Westerhoff over de subsidien gehoord, hij Spr. zou niet gaarne de subsi- dien voor openbare werken met bedeeeling gelijk gesteld willen hebben; ook hier wil hij maat in de uitgaven.

Hij gaat nu over tot het mededeelen zijner bedenkingen en het doen van vragen, die betrekking hebben tot de scheepvaart op de Maas en de vaarten daarmede in verband staande. In de eerste plaats wijst Spr. op de stremming der scheepvaart op de Maas en de Zuid-Willemsvaart en op het kanaal van Maastricht naar Luik, welke stremming het ge- volg is van de door de Belgische regering genomen maatregelen. Sedert het tractaat van 1839 heeft men in de aan deze vaarten aangrenzende Belgische plaatsen, irrigatiën op groote schaal aangelegd. Zelfs is er in 1855 eene wet gemaakt en een daarop rustend besluit genomen tot uitvoering dier plannen.

Het zijn groote irrigatiën, die zich uitstrekken over een gebied van 15,600 bunders; men behoeft daarvoor veel water en, hoe krijgt men dat? Zo. uit de kanalen van de Zuid-Willemsvaart naar Antwerpen; en zo. door het aftap- pen op eene zoo groote schaal, dat de scheepvaart op de Maas daardoor belemmerd wordt, doordien het water in die vaart aldaar ontbreekt en door welke gedurige aftap- ping ook de vaart in het kanaal van Maastricht naar Luik verstopt wordt.

De vraag is nu: of deze door België verordende maatre- gelen, de door hem opgegeven nadeelige gevolgen mogen hebben? Daartoe onderzoekt Spreker de tractaten. De grond- slag daarvan is, dat beide Regeringen voor een geregelde waterloop, in het belang der scheepvaart, moeten zorgen. Dat belang is het eenige gezigtspunt uit het oogpunt der tractaten. In het tractaat van 1839 komt de bepaling voor, dat er nimmer eenig beletsel aan de scheepvaart mag wor- den toegebracht.

En in art. 36 van het tractaat van 1843 wordt het vol- gende bepaald: «geene nieuwe wateraftapping, geene ver- gunning of nieuwheid hoegenaamd, die eenige wijziging met betrekking tot de rivieren en andere waterlopen grens vormende, of tot den tegenwoordigen toestand der oevers zoude veroorzaken, mag worden toegestaan, zonder de toe- stemming der beide gouvernementen.» Nu is de vraag of met deze bepaling te rijmen is hetgeen in België geschiedt.

Het feit der bemadeling van de scheepvaart is niet te betwisten, en Spr. vraagt: of de Regering maatregelen ge- nommen heeft om dergelijke omstandigheden tegen te gaan? De Belgische Regering zal misschien, indien er over die aftappingen gehandeld zal worden, antwoorden: bij u heeft er ook aftapping plaats uit de Zuid-Willemsvaart, maar Spr. zegt, dat dit op zeer kleine schaal en slechts over enkele honderde bunders geschiedt en dat er vooral steeds gezorgd wordt dat het water, dat uit de Zuid-Willemsvaart getapt wordt, er weder in komt. Ten tweede behandelt Spr. de jaarlijkse stremming der vaart op het Zuid-Willemskanaal. De vraag is ontstaan: 1o. of het noodig is telken jare die- zelfde belemmeringen, en wel van zoo langen duur, daer- te stellen, 2o. of omzwaars behoorlijk wordt toegezien; dat men die vaart niet langer stremt, dan volstrekt noodza- kelijk is; en 3o. of, als die stremming eenmaal bepaald is, men er zich dan wel aan houdt? Spr. gelooft, dat dit laatste evenwel niet geschiedt.

De heer WINTJENS staat ook stil bij het punt, door den heer Hoffman aangevoerd, namelijk over de werken, die in het Maassluische Diep worden aangelegd. Reeds in het Voorloopig Verslag is deswege gezegd: «Gaarne zou men eenige geruststellende mededeeling ontvangen omtrent de werken, die aan de Beneden-Maas bij Maassluis worden aangelegd, welke werken, naar men beweert, de strekking hebben om, opdat de waterweg naar Brielle verbeterd worde, de Maas op het genoemde punt te laten veranderen, zoodat Maassluis een landstade zou worden en de uitwate- ring des waterschappes Delfland en Schieland aanmerkelijk zou worden belemmerd.»

Men heeft tevens gevraagd, of het waar is, dat betrok- kelijk deze door den waterstaat aan te leggen werken de onmiddellijk belanghebbenden volstrekt niet gehoord zijn, hetgeen, men erkent dit, een moeilijk te verdedigen ver- zium zou moeten worden genoemd. De Regering beroept zich op de noodzakelijkheid dier werken, in het belang der toenemende scheepvaart van Rotterdam, en van eene verbe- tering van den waterweg van Rotterdam naar zee. Spreker erkent dat groot belang, maar hij vraagt of die weg inder- daad in gevaar is en of de voorziening daarin geen nadeel aan vele andere belangen zal toebrengen, die evenzeer op eerbiediging aanspraak mogen maken.

Hij vreest, dat door die werken de haven van Maassluis verloren zal gaan en dat de sluisen van Delfland daardoor bedorven zullen worden. Het geldt hier niet alleen het be-

lang van Delfland, maar ook dat van Schieland, waar Delfland zijne uitwatering heeft. Al die belangen nu hoegenaamd dienen te worden; en intusschen is men de uitvoering dier werken aangevangen zonder dat die stam gehoord zijn. Deskundigen meenen zelfs dat de zoogenoemde verbetering, nadeel voor Rotterdam zal vloeijen.

In allen gevalle gelooft Spr., dat door die werken deedvonnissen over Maassluis en zijne middelen van he- is uitgesproken. En nu vraagt Spr., met het oog daar dat de belanghebbenden niet zijn gehoord, of het niet gelijk zou zijn, die zaak nog aan een nader onderzoek onderwerpen, waarbij aldan alle regtmatige belanghe- den zouden worden gehoord.

En, zoo er onverhoopt niet meer op terug te kome- dan vraagt Spr. hoe de bewoordingen in de Memorie Beantwoording voorkomende, waarin gezegd wordt de Regering daar waar werkelijk nadeel ontstaat te ge- komt en dat zij schadeloosstelling verleent waar die- rept en billijkheid kan worden gevorderd, te verstaan Spr. vraagt, of de Regering inderdaad geneigd is sch- loostelling te geven.

Hij besluit met de opmerking, dat in een vrij-land de minderheden regt hebben op eerbiediging hunner be- gen, en hij wil niet, dat het kleine Maassluis zal op- ferd worden aan het groote Rotterdam. Spreker verlangt alle belangen zullen worden gehoord.

De heer VAN GOLTSTEIN ondersteunt het uiteenge- door den heer Westerhoff, ten aanzien der subsidien en particuliere vereenigingen. Hij gelooft, dat dit gesch- in het belang der bijzondere nijverheid of van bijzoo- ondernemingen, hetzij van plaatselijken of van gewest- ken aard. Spreker heeft zich nimmer met zulk een ste- van onderstandbieding kunnen vereenigen.

De heer MACKAY behandelt onderscheiden punten: het subsidie-stelsel, en daarbij de vraag, of wij op- dwaalweg zijn, dat wil zeggen, of wij te ver gaan, of de weg zelf niet goed is. Wat den weg zelven betr- moet hij opmerken, dat de ondersteuning van nijver- nog iets anders is dan de ondersteuning van dijkscollen voor waterwerken of wegen. Dat kan niet genoemd wor- industrie. Maar men kan ook hier te ver gaan met- geven van subsidie; dan ontvaard dit in eene zekere so- van socialisme.

Dan is het de Regering, die alles doet en van wien- uitgaat. Het is hem nu niet gebleken, dat dit hier- geval is. Het stelsel schijnt veeleer te zijn, een deel de ingezetenen, een deel door de besturen en een deel d- het Rijk te doen bijdragen. Hij komt dus tot het besluit dat wij niet op een dwaalweg zijn met het geven van- sidien. De vergelijking met de diaconien gaat z. i. ook op. Als dit toch strekt tot opbouw van een gezin, dan- dit allezins goed te keuren, en komen de uitgaven- laatste weder voordeelig terug.

2o. Maar zoo de weg zelf al goed is, is de twee- vraag, gaat men dan ook mis- schien niet te ver?

Dat echter hangt af van het onder- ek der verschill- weken, waarvoor subsidie wordt aangevraagd, en dit- dus bij de speciale aanvragen besproken worden.

3o. vestigt Spr. de aandacht op de noodzakelijkheid der al- gemeene wet op den waterstaat, die de Regering gezegd be- niet uit het oog te verliezen. Hij wijst op het bekende fe- hoe in verschillende provinciën andere denkheden onttr- de waterstaatsbelangen en de regten der polders heersch- In Zuid-Holland bijv. vereenigt men kleine polders- groote enz. In Noord-Holland daarentegen verzet men- zich tegen en eerbiedigt men de regten der kleinere wat- schappen.

Nu wordt het bij Zuidholland nog erger; thans is er- Zuidholland plan om een algemeen reglement voor al- polders vast te stellen. Hij wijst te dien aanzien op- adres van den advocaat Buisst, heden in druk verscheen- die ook van oordeel is, dat de Staten geene bevoegdhe- hebben om eene dominerende wet voor alle polders- maken.

Dat alles nu toont duidelijk en des te sterker de behoef- aan eener algemeene rijkswet, die hij wijders mede- na- aanleiding van een adres in het belang van land-aanwinn- wenscht, omdat ook de inpoldering aan de kusten d- Zuiderzee belemmerd en onmogelijk gemaakt wordt do- gebrek aan eene algemeene wet.

4o. bespreekt hij de waterwerken in het algemeen.

De vroegere rigting was het water te keeren; nu is- rigting blijkbaar het water te houden. Van daar de str- tusschen de belangen der ingelanden en die van handel- scheepvaart. Nu moet niet uit het oog worden verlor- dat, als men stroomen verbetert in het belang van de- handel, er ook een waterbevend belang is. Hij bewe- overigens omzigtigheid aan met het krabwerk. Men kan- daardoor zoowel de rivieren bederven als verbeteren. Het- groote doel moet zijn verbetering der bedding van de riv- ren. Hij zal deswege niet in de bijzonderheden treden, mee- men heeft die kribben wel eens genoemd de stroppen o- rivieren. — 5o. Komt de Spr. in de beschouwing van h- kanaal van Steenenhoek. De ondervinding heeft bewezen- dat de waterspiegel op de Merwede verhoogd is, waardoor- de klacht is gegrond, dat men nu reeds bij Steenenhoek- palmen meer water heeft, en dus de achtergelegen land- zeer bezwaard zijn. Er kan, z. i., voorziening daarin- worden gebracht. Hij wijst ook op het besluit van 1850, volge- hetwelk dat kanaal kan gesloten worden bij vrees voor- verwachtten ijsgang.

Hij gelooft, dat dat besluit is in strijd met de wet- met de belangen der betrokken polders, die daarvan ma- al te zeer de nadeelen ondervinden.

6o. Eindelijk behandelt hij het punt der spoorwegen. Hij heeft met genoegen gezien, dat de Regering eene poging- gedaan, om op de uren van vertrek toe te zien, maar- dringt ook aan op eene politie op de spoorwegen. Het is- noodzakelijk, dat daarop worde gelet. Hij geeft eene schilde- van ervaringen bij aankomst met de treinen, van de wer-

werking, die men er ondervindt, en van het weinige dat er op de goederen bestaat. Men is overgelaten aan een zwerm van loopers, die men niet kent. Kortom, spoorwegen noemt hij kleine tirannen, en daartegen wil hij dat gewaakt worde.

De heer DIRKS, voorstander zijnde van het stelsel van subsidie, altoos tot zekere mate, verdedigt dat stelsel tegen de aanvallen van heden morgen. Het eindcijfer schijnt laag, maar men heeft het eindcijfer gedepouilleerd, en dan treft het 45 werken, tusschen de f 6 à f 7,000 elk aan te dragen. Men klaagde over de toeneming van subsidie, maar men vergeet, dat de ver afgelegene gedeelten vroeger stiefmoederlijk zijn behandeld, en daaraan door krachtige maatregelen van het vorig bewind, en de handhaving daarvan door het tegenwoordig bestuur, de einde gemaakt.

De heer HOYNCK VAN PAPENDRECHT hoofdwoordt den heer Wintgens, die straks met zooveel warmte voor Maassluis opgetreden. Dit heeft hem niet verrast; hij is daaraan gewoon en herinnert daarbij aan de verdediging door dat van het stelsel van premien op de visscherij. Nu vordert de heer Wintgens weder de opoffering van het groote belang van dat van Maassluis, namelijk de verbetering van den waterweg van zee naar den Rijn. De heer Wintgens eindigde met den wensch, dat het kleine Maassluis niet opofferd worde aan het groote Rotterdam.

Spr. deelt toe; hij wenschte dit evenmin als de heer W.; maar hij moet opmerken, dat het hier niet geldt het belang van Rotterdam of van Maassluis uitsluitend; anders had hij het woord niet opgevat om dien Spreker te beantwoorden. Maar het geldt hier het groote, algemeen belang. De waterweg toch hier bedoeld, is door verzanding der Maas in een slechten toestand geraakt. Met genoegten heeft hij dus gezien, dat de Regering daarin voorziening bringe, te meer, daar uit de stukken blijkt, dat de belangen van Maassluis niet zullen lijden, en dat de vrees van den heer Wintgens alzo ongegrond is. De Regering wil toch niet den loop der Maas langs Maassluis strekken, neen; maar hij wil den waterstand terugbrengen tot den vroegeren toestand. Spr. hoopt, dat de Regering zich door de vrees van den heer W. niet zal laten weêrhouden om dat groote belang te bevorderen, dat zij op het oog heeft.

De heer WINTGENS zegt niet te zijn opgekomen tegen de verbetering van den waterweg van zee naar den Rijn. Integendeel; maar hij is opgekomen daartegen, dat de Regering de belanghebbenden niet heeft gehoord, en dat door de werken aan de afwatering van Maassluis en van Delfland schade zal worden geleden.

De heer ELOUT VAN SOETERWOUDE wenschte eene geruststellende verzekering te erlangen ten aanzien van de verbrediging der stuifs en de uitbreiding van de haven bij Werkendam, om te gemoet te komen aan de bezwaren ten gevolge der aangelegde killen, volgens het plan der rivierverbetering.

De heer VAN NISPEN VAN SEVENAAR is het met den heer THORBECKE eens, dat ook hier met maat moet worden te werk gegaan. Maar veel kan niet tot stand komen, als de Regering en de provincie niet tusschen beiden komt. Met genoegten heeft hij de zinsnede in § 13 der Mem. van Beantw. gelezen, waarin gezegd wordt, dat de Regering schadeloosstelling verleent daar, waar die naar recht en billijkheid kan gevorderd worden; maar Spr. zou die zinsnede ook hebben willen zien toegepast op § 12, waar, naar aanleiding van het verslag, gesproken wordt over de belangen van eigenaren van gronden aan de rivieroevern gelegen, en de aanmerking over krancking dier rechten beantwoord wordt. Hij dringt zeer aan op omtrentigheid ten deze.

De heer VAN DER LINDEN komt op tegen eene stelling, straks door den heer Wintgens ontwikkeld. Spr. meent dat als er een rijksbelang is dat van algemeen aard kan genoemd worden, dat dan zeker onze rivieren zijn. Hij meent dat zoo dit ergens noodig is, de Reg. hier onafhankelijk moet kunnen te werk gaan. De waterstaat moet hier, in zekeren zin, oppermachtig kunnen handelen, juist omdat men te dien aanzien in zulke voortdurende aanraking met het bijzonder belang en personen komt.

Hij twijfelt er niet aan, dat de Regering en de waterstaat liefst zullen putten daar, waar dit noodig is; maar Spr. is tegen de strekking van het aangevoerde door den heer Wintgens, dat de waterstaat niets zou mogen doen, zonder verlof van dezen of genen particulier. Spr. was in der tijd tegen de wet houdende voorloopige voorziening in sommige waterstaatsbelangen, omdat hij daardoor te groote inmenging vreesde in de inwendige aangelegenheden der polders. Spr. stond toen tegenover den heer Wintgens, die in de centralisatie geen bezwaar scheen te vinden; Maar nu bevreemdt het Spr. toch, dat thans, nu het een groot rijksbelang geldt, waar eenheid eene hoofvoorwaarde is, dat door den heer Wintgens zoo zeer geklaagd wordt over de oppermacht van den waterstaat.

De heer STRENS brengt een enkel woord in het midden over de publicke werken in het algemeen. Naar zijne overtuiging is het geld voor publicke werken het best besteed; dat geld brengt het meeste nut voor de ingezetenen te weeg, en levert het meeste voordeel voor de schatkist op, want veel van dat geld komt weder in de schatkist terug. Spr. heeft vooral op het oog de middelen van communicatie; wij zijn daarom reeds zoo ver gekomen, dat het belang daarvan niet meer wordt betwist; maar het verschil loopt alleen over de bekostiging dier werken, en zoo was dit ook in de discussie van heden. Spreker bestrijdt de bevestiging van sommige sprekers, dat het Rijk zich niet mag inlaten met de bekostiging of bijdragen voor publicke werken.

Dat stelsel is z. i. niet meer van onzen tijd. Spr. wijst op hetgeen dicht om ons heen te dien aanzien gebeurt en op den vooruitgang, die daarvan het gevolg is. Hij wijst vooral op de Pruisische Rijn-provincien en op België, en op de belangrijke sommen aldaar tot verbetering der communicatie aangewend. Hij geeft het toe dat er eene zekere maat in de uitgaven moet zijn, maar hij geeft het niet

toe, dat de Regering ten deze te ver is gegaan; dit is volstrekt niet bewezen door hen, die tegen de subsidien zijn te velde getrokken. Hij betoogt wijders, hoe de publicke werken bijdragen tot vermeerdering der gewone inkomsten van den Staat, door verspreiding van welvaart alles om aan te toonen, dat de Regering omzigtig te werk gaat, ja, dat zij zelfs niet in alle behoeften kan voorzien. Hij belooft der Regering ondersteuning op dien weg.

De MIN. VAN BINNEN. ZAKEN merkt op, dat er bij de gehouden heraadslagen maar een enkel woord gezegd is over het hooge cijfer dezer afdeeling. Hij gelooft dan ook, dat het niet geacht kan worden te hoog te zijn opgevoerd, of men moet nuttige en noodzakelijke werken uitstellen. Dan alleen is het mogelijk het cijfer te verminderen. Wat het stelsel van subsidien zelf betreft, het heeft warme verdedigers en ook warme bestrijders gevonden. Er is veel waars in gelegen, dat de Regering in dat stelsel niet te ver moet gaan. Er moeten geen hogere sommen worden toegekend dan volstrekt noodzakelijk is; maar de Minister zou het betreuren, zoo men van het geheele stelsel afwek.

Men moet niet uit het oog verliezen, dat de Regering, bij de beoordeeling van aanvragen tot het bekomen van subsidien, op den voorgrond plaatst 1o. of het algemeen belang door het uit te voeren werk zal worden bevorderd en 2o. of de provincie of de gemeente gezind en in staat is, daartoe bij te dragen of het onderhoud te bekostigen. Die beide punten zijn en worden reeds betracht. De Kamer is door de mededeelingen, die haar gedaan worden, in staat dit te beoordeelen. De Regering heeft bij het verleenen van subsidie volstrekt geen doel gunsten te bewijzen, maar alleen het algemeen belang te bevorderen. Het stelsel heeft blijkbaar in den laatsten tijd goede vruchten opgeleverd. De ondernemingszucht van provincien, gemeenten en particulieren is aangewakkerd. Het getal aanvragen tot het erlangen van subsidie is daardoor groter geworden. Het is dus natuurlijk, dat de subsidien vermeerderen. Tegen dien geest op te gaan, zou zijn in strijd met het algemeen belang. Nu heeft men aangedrongen op de vaststelling der wet nopens den waterstaat en gemeend, dat daarin regelen konden voorkomen nopens de toekenning van subsidien. Het is mogelijk dat die wet eenige bepalingen te dien aanzien zou kunnen hevangen, maar hij gelooft dat zij nooit algemeen regelen zal kunnen inhouden, waarvan men niet zal mogen afwijken. Het is overigens dikwerf zeer moeilijk uit te maken, waar het algemeen belang begint en het particuliere eindigt. Na dit op den voorgrond geplaatst te hebben, beantwoordt de Minister de onderscheidene Sprekers, die aan deze discussie hebben deel genomen. Wat aangaat de verbetering der Maas en de vrees, die aan den dag gelegd is, dat de belangen van Maassluis zouden worden benadeeld, zegt Z. Exc., dat van een verkeerd standpunt is uitgegaan, alsof die belangen zouden worden voorbijgezien. De Spr. uit Rotterdam heeft reeds gezegd wat de Minister voornemens was te kennen te geven. Het betreft hier volstrekt geen nieuw werk. Reeds in 1829 werd de zaak besproken en het ontwerp door den druk bekend gemaakt. Het oogmerk van het plan is slechts: herstel van den toestand der rivier, zoo als die vroeger was. De Regering meent dat daardoor geen nadeel aan Maassluis of aan Delf- of Schieland zal worden berokkend. Z. Exc. is het eens dat het te ver zou gaan, zoo de Regering bij de uitvoering van elk werk telkens alle gemeenten en belanghebbenden zal moeten raadplegen.

Intusschen heeft hij reeds in de Memorie van Beantwoording gezegd, dat, zoo in het vervolg mogt blijken dat uit de uitvoering van het werk eenig nadeel ontstond, de Regering gaarne maatregelen zal nemen om daarin te voorzien. Mogt er schade worden geleden, de Regering zou geneigd bevonden worden eenige bijdrage toe te kennen. Wat betreft de opmerkingen van den heer Thorbecke zegt de Minister dat het niet te ontkennen is dat, ten gevolge van de maatregelen, in België genomen, nopens de afstapingen van de Maas, groote nadeelen worden veroorzaakt.

Zoodra dit ter kennis van de Regering werd gebracht, heeft zij zich de zaak dadelijk aangetrokken. Zij heeft zich een rapport dienaangaande laten voorleggen. Er moet worden gewaakt, dat de belangen van de scheepvaart niet worden benadeeld. Reeds bij de behandeling van het Hoofdstuk voor Buitenlandsche Zaken heeft zijn ambtgenoot verklaard, dat hij met het Belgisch-gouvernement nopens deze zaak in onderhandeling zal treden. Hij geeft de verzekering, dat onze belangen in dit opzigt met klem en nadruk zullen worden behartigd.

Ook over de belemmering, die de scheepvaart op het kanaal van de Zuid-Willemsvaart ondervindt, zal met de Belgische Regering in overleg worden getreden. Die vaart moet wel jaarlijks eenigen tijd worden gesloten. De Reg. tracht steeds de stremming zoo kort mogelijk te doen aanhouden, maar dit jaar heeft zij vrij geruimen tijd geduurd. Daarom moeten voor het vervolg deswege voorzieningen worden genomen. Het is hem aangenaam geweest dat de Spr. uit Arnhem (de heer Mackay) van oordeel was, dat de Reg. ten aanzien van het stelsel der ambid. niet was op den verkeerden weg. Dat lid achtte echter de vaststelling der wet op den waterstaat hoogst wenschelijk.

De Minister is het ten opzichte der wenschelijkheid geheel eens. Reeds meermalen heeft hij de zinswijze der Regering betrekkelijk die wet doen kennen. Er is bereids een stap gedaan om tot de vaststelling te geraken. De Regering hoopt dien weg achtervolgens te betreden; ten einde tot eene regeling van het geheele onderwerp te komen. Het is niet te ontkennen, dat er een groot bezwaar te dien aanzien bestaat in het verschil van gevoelen, dat men soms bij de provinciale besturen opmerkt. Bij deze gelegenheid ook gewezen op het algemeen reglement voor de polders. Daarbij hangt alles van de vraag af, welke bepalingen daarin zullen voorkomen. Hij kan wel aannemen, dat er algemeene bepalingen wegens de polders kunnen worden vastgesteld, maar hij meent tevens, dat voor de verschillende polders afzonderlijke bepalingen zullen noodig zijn. Hebben de Staten aan de gese zijde de bevoegdheid een algemeen reglement vast te stellen, dan hebben

zij tevens het regt het voor iederen polder afzonderlijk te wijzigen. Voorts is de vrees aan den dag gelegd, dat door de uitvoering van verschillende werken, zonder vaste regelen, het een het ander zou kunnen benadeelen. Zoo voor dergelijke werken, gelijk Z. Exc. meent, concessie moet worden aangevraagd, dan is daarin een waarborg gelegen dat men het noodige toezigt houden zal, dat tusschen de onderscheidene werken geen strijd ontsta. Z. Exc. gelooft dat de ambtenaren van den waterstaat bij de rivier-verbeteringen wel degelijk zoo veel mogelijk de beide belangen van de scheepvaart en van den oever, in het oog houden en trachten te bevorderen. In antwoord aan den heer van Nispen herhaalt de Minister wat hij reeds vroeger gezegd heeft, dat er schadevergoeding wordt verleend, zoo door opruiming tot verbetering van de rivier nadeel werd berokkend, maar dat er geen schade bestaat, als die rivier door verbetering in den vorigen toestand wordt teruggebracht. De Minister ontkent niet, dat de waterstand van het kanaal van Steenenhoek is verhoogd, maar hij meent tevens, dat dit niet uitsluitend aan de sluiting der killen is toe te schrijven. De invloed dier sluiting is niet zoo groot als beweerd wordt. De Regering zal het gelukkig achten zoo alle bezwaren wegens dat kanaal uit den weg geruimd worden en zij ziet dus met genoegen dat de Staten van de daarbij betrokken provincien de zaak gemeenschappelijk zullen behandelen. De Regering zal van hare zijde bereid gevonden worden, om aan de bezwaren te genoet te komen, die nu worden gevoeld. Wat betreft de politie op de spoorwegen, acht hij de ontwikkelde moeilijkheden en bezwaren wel eenigzins overdreven.

Reeds geruimen tijd zijn wettelijke bepalingen voor een behoorlijk toezigt op de spoorwegen in gereedheid gebracht, die aan de overwegingen van eenige collegien zijn onderworpen. De zaak is hoogst wenschelijk, maar zij is nog in behandeling. Eindelijk geeft de Minister, in antwoord op den heer Klout, te kennen, dat hij niet weet in hoeverre er termen bestaan, om de door dat lid bedoelde werken voor rekening van den Staat te nemen. Hij is bereid de zaak nog eens te onderzoeken en te overwegen, of van de zijde van den Staat geheel of ten deele in de bestaande bezwaren kan worden voorzien.

Nadat de heeren VAN NISPEN, THORBECKE, VAN GOLTSTEIN en MACKAY nog kort op hunne vroegere redevoeringen zijn teruggekomen, omtrent enkele der daarbij behandelde en door den Minister beantwoorde punten, zijn de algemeene beraadslagen gesloten.

De artt. 64—69 worden daarop goedgekeurd.

Art. 70 (verbetering der rivieren en onderhoud en herstelling van de rivierwerken f 821,230). De heer v. NISPEN ondersteunt het denkbeeld, bij de algemeene heraadslagen door den heer Thorbecke geopperd, omtrent het wenschelijke om de f 100,000, zijnde het $\frac{1}{4}$ in de kosten tot het houwen van vier sluisen te Dalem, uit deze begrooting te doen vervallen en die geheele zaak in een afzonderlijk ontwerp op te nemen, en zulks ter betere beoordeeling van de geheele zaak en ook om in een nader onderzoek van de cijfers te treden.

De heer STORM VAN 'S GRAVESANDE vreesde, dat, zoo over tot de weglating van de post van deze begrooting mogt besluiten, dit tot eene noodlottige vertraging zou aanleiding geven. Als het toch bewezen is, dat die sluisen allernoodzakelijkst zijn, dan zou elk uitstel schadelijk werken.

Hij toont het nadeel aan van overlaten en geeft de voorkeur aan sluisen. Ook vreesde hij dat, zoo er eene afzonderlijke wet noodig is, het werk in het volgend jaar nog niet zal kunnen worden aangevangen.

De heer VAN NISPEN wederlegt den vorigen Spr. Hij doet oitkomen, dat hij geene vertragung van het werk wil, maar dat hij niet wenschte, dat eene zoo gewichtige zaak hier te loops worde afgedaan. Hij verlangt eene juiste berekening van opkosten bij de beoordeeling van het werk, en die ontbrekt juist. Hij zal een amendement voorstellen, om de som voor die sluisen van de begrooting te doen vervallen.

De heer THORBECKE ondersteunt dat gevoelen. Hij is het werk zeer gevegen, maar hij durft het niet op zijne verantwoordelijkheid te nemen om nu zonder genoegzame voorbereiding en kennis, eene belangrijke zaak voor 1856 en verdere jaren op de begrooting te plaatsen. Bovendien, het afzonderlijk ontwerp kan zeer spoedig worden aangeboden. Hij behandelt nog twee punten, als 1o. de geschiedenis van de besteding der gelden wegens rivier-verbeteringen in 1855 en vooral de wijze waarop de Reg. te dien aanzien aan het verlangen der Kamer heeft voldaan. Hij meent, dat over het algemeen die verbeteringen moeten gemaakt worden, welke bepaald zijn aangewezen, en waarvan niet zonder groote noodzakelijkheid in de hoofdpunten althans nog worden afgeweken.

En ten tweede bespreekt hij de onderbinding, bij den jongsten watersnood opgedaan, vooral wat aangaat de besteding in de zamenwerking van het algemeen bestuur van den waterstaat en de bijzondere besturen. Hij wenschte daarom voortaan in het algemeen belang, betzij bij de algemeene wet, hetzij bij een voorafgaanden maatregel.

De heer DE ROOIJ stelde een amendement voor, om de f 100,000 voor de sluisen te Dalem van de begrooting weg te laten.

De heer VAN NISPEN herinnert, dat hij reeds aangekondigd had een zoodanig amendement te doen.

De MIN. VAN BINNEN. ZAKEN vindt in de redenen, die door sommige sprekers zijn bijgebracht, geen noodzakelijkheid tot het doen van een afzonderlijk voorstel. Hij acht dit niet noodig. De ambtenaren van den waterstaat zijn het eens dat de aanleg dier sluisen allernoodzakelijkst is. Er zal dus uit eene afzonderlijke behandeling niets dan nooddeloze en schadelijke vertragung ontstaan. Mogt de Kamer evenwel van oordeel zijn dat eene afzonderlijke behandeling gevorderd wordt, dan zal hij zich tegen het amendement niet verzetten, maar eene voordragt indienen.

Hij beantwoordt vervolgens de verdere bedenkingen van den heer Thorbecke, zoowel wat betreft de besteding der gelden voor rivierwerken, als wat aangaat de onderbinding bij den jongsten watersnood verkregen. Omtrent dit laatste

punt geeft de Minister aan den Spr. gaarne de verzekering, dat in de leemten en gebreken, door hem aangewezen, voor zooveel dit van de Regering afhangt, zal worden voorzien.

De heer HUGENHOLTZ is voornemens voor het amendement te stemmen; maar in verband met hetgeen geschied is bij het Departement van Justitie, namelijk dat de Kamer een amend. aannam, om van het hoofdstuk van dat Departement f1000 af te trekken, met het oog op het tractement van den secretaris-generaal, en dat de Regering zich daardoor toch niet gebonden achtte, maar alleen het eindcijfer in aanmerking nam, weet Spr. niet welk effect het amendement zal hebben; want als de Regering zich ook hier niet gebonden zou achten, dan vraagt Spreker wat het baten zal, als hij het amend. aanneemt.

De heer ROCHUSSEN is mede voor het amend. gezind. Spr. had gewenscht, dat de verplichting van den Staat tot het ondernemen dier werken, in een meer helder daglicht geplaatst ware. Eene andere reden waarom hij voor het amend. is, is daarin gelegen: dat de uitgaven voor de geheele begrooting niet door de middelen worden gedekt, zoodat er een tekort bestaat. Neemt men nu de f100,000 voor de bedoelde werken van de begrooting af, dan komt men nader bij de dekking van de uitgaven door de middelen.

De MIN. v. BINNENL. ZAKEN antwoordt aan den heer Hugenholtz, dat hij het met den Minister van Justitie eens is, dat de Regering de beschikking heeft over het geheele bedrag van het artikel, maar hij geeft hier de verzekering dat, zoo de Kamer het amend. aanneemt, hij die beslissing zal eerbiedigen en de sluisen niet zal laten bouwen, dan nadat de Kamer daaromtrent bij eene afzonderlijke wet zal hebben beslist.

De heer VAN BOSSE komt terug op de bedenking van den heer Hugenholtz. Hij neemt gaarne de verzekering des Ministers aan, dat de bedoelde uitgaaf niet uit de globale post zal gevonden worden. Maar die Minister hield daarbij vast aan het stelsel, dat het, naar strikt recht, zou kunnen geschieden. Spr. acht dit verkeerd, want de onderdeelen in den toelichtenden staat voorkomende, zijn niet anders dan onder-artikelen, die niet in de begrooting zijn opgenomen, om die niet noodeloos met een overgroot aantal artikelen te vullen.

De MINISTER herhaalt zijne verzekering, dat hij niet voornemens is te laten werken dan na eene afzonderlijke wet.

De beraadslagingen worden gesloten.

Het amend. van den heer van Nispen, om den post van f100,000 voor het maken van sluisen te Dalem, van de begrooting af te nemen, wordt aangenomen met 48 tegen 14 stemmen.

Tegen de heeren: van Reede van Oudtshoorn, van Rappard, Baud, van Franck, Hoffman, Bosscha, Sloet tot Oldhuis, Taets van Amerongen, van Lijnden, Delprat, de Kempnaer, Storm van 's Gravesande, Stolte en de Voorzitter.

Art. 70 wordt daarna, met f100,000 verminderd, aangenomen.

Vervolgens worden de artikelen 71—73 aangenomen. De verdere beraadslaging over de afdeling waterstaat zal morgen worden voortgezet. — Na den afloop van die afdeling is aan de orde afdeling VII (onderwijs). — Tot bevordering der orde in de beraadslaging, wordt door de vergadering goedgekeurd een voorstel des voorzitters, om de discussien over die afdeling alsdan te splitsen, en achtereenvolgens te behandelen eerst het hooger onderwijs, dan de akademie te Delft en vervolgens het lager onderwijs.

In den loop der zitting is nog bepaald, dat Woensdag aanstaande de discussien zullen plaats hebben over het ontwerp van wet nopens de bergplaatsen van meel. Die beraadslagingen zullen gehouden worden na afloop van de behandeling der ontwerpen: 1o. nopens het burgerlijk pensioenfonds en 2o. tot verhooging van hoofdstuk IX B der Staatsbegrooting.

Aan de Tweede Kamer is ingezonden een wetsontwerp, houdende regeling van het fonds van kooprijzen van domeinen voor het dienstjaar 1855. Volgens dat wetsontwerp, wordt de zwarening der uitgaven ten laste van het fonds, voortspuitende uit kooprijzen van domeinen, voor het dienstjaar 1855, de navolgende begrooting vastgesteld, te weten:

a. toevoeging aan de middelen, bij de wet van 24 Dec. 1853 (Staatsblad no. 153) bestemd tot goedmaking der uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1854 f 1,200,000.00

b. toevoeging aan de middelen, bij de wet van den 30sten December 1854 (Stbl. no. 192) bestemd tot goedmaking der uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1855 f 2,800,000.00

Totaal f 4,000,000.00

Uit de Memorie van Toelichting, bij dit ontwerp gevoegd, blijkt, dat er na die aanwijzing van die vier miljoen, den 31sten December 1855 nog vermoedelijk op het fonds beschikbaar zal zijn f 859,276.83½.

's Gravenhage, 23 November.

Z. K. H. Prins Frederik is gisteren avond ten ruim 10 ure in goeden welstand van Berlijn in deze residentie teruggekeerd.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van gisteren is nog ingekomen een wetsontwerp tot verklaring van algemeen nut van den aanleg van den weg van Uden over Zeeland en Reek naar Overlangel, in de provincie Noordbrabant.

De afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben zich heden morgen vóór de openbare zitting bezig gehouden met het onderzoek van de ontwerpen van wet:

1o. nopens de amortisatie van schuld en 2o. betreffende de regeling van het pensioenfonds.

De audientie van den Minister van Binnenlandsche Zaken zal morgen, den 24 November aanstaande, geen plaats hebben.

Gedeputeerde Staten der Provincie Zuid-Holland, (Gezien de missive des Ministers van Binnenlandsche Zaken van den 23sten Mei 1854, no. 139 (6de afd.);

In aanmerking nemende, dat, door de opheffing van de verordeningen omtrent het bereiden en keuren van meekrappen en de sedert plaats gehad hebbende oprigting van verschillende fabrieken, tot bereiding van Meede en Garancine, de opgaven omtrent de jaarlijks in de verschillende meestoven bereide meekrappen en racin slechts eene onvolledige kennis opleveren van den toestand van dezen tak van nijverheid;

Hebben den 14 dezer besloten, deze resolutie van den 11den Maart 1845, no 2 (Prov. blad no. 26), in te trekken, en mitsdien de Gemeente-besturen te ontheffen van de jaarlijksche inzending der daarbij voorgeschrevene opgaven der gereede Meekrappen en Racin.

Het heeft Z. M. den Koning behaagd het beschermheerschap te aanvaarden van de maatschappij de Toekomst, waarvan, zoo men weet, het doel is een fonds voor hulpbehoevende toonkunstenaars bijeen te brengen. Het eerste concert van die maatschappij zal aanstaanden Woensdag in den Schouwburg plaats hebben. Het programma deswege is algemeen bekend gemaakt.

Ten gevolge van de benoeming van den heer F. F. Canneel tot kommandant van het huis van correctie te Hoorn, is in diens plaats benoemd tot concierge van het huis van burgerlijke en militaire verzekering alhier, de heer Boschhart, thans die betrekking te Amsterdam waarnemende.

Bij arrest van het Provinciaal Gerechtshof van Zuidholland van heden, is de persoon van Johannes Keijzer niet schuldig verklaard aan de tegen hem ingebrachte beschuldiging van diefstal in een onbewoond gebouw te Rotterdam, door middel van uit- en inwendige braak, en is hij mitsdien daarvan vrijgesproken. Het Hof heeft hem evenwel schuldig verklaard aan poging tot diefstal bij nacht, door meer dan één persoon in een bewoond huis door middel van een valschen sleutel, gewapend en met geweldoefening gepleegd, welke poging door uiterlijke daden gebleken en tot een begin van uitvoering overgegaan, echter door van des daders wil onafhankelijke omstandigheden hare uitwerking heeft gemist, en zulks na reeds te voren wegens misdad te zijn veroordeeld; het hof heeft hem deswege veroordeeld tot eene tuchthuissstraf voor den tijd van 15 jaren.

Reeds hebben wij de voornaamste bekrooningen van Nederlanders op de Parijsche tentoonstelling medegedeeld. De bekrooningen voor ingezetenen van 's Gravenhage zijn de volgende:

H. W. Berenbak, schoen- en laarzenmaker; J. G. Häger, zadel ten dienste van officieren; W. J. van Heijnsbergen, passementwerken; M. L. Hermans en Comp., eene kaes, ijzeren gazelle met vier zitplaatsen en een Noord-Hollandsche chais; J. Mouton en Zonen, onderscheidene chemische- en pharmaceutische preparaten; de gouverneur-generaal van Nederl. Indie, Duymaer van Twist, wapentuigen en andere voorwerpen der Javanen; alle de bronzen medaille van de 2e klasse.

D. R. Gevers Beijnoot te Loosduinen, voor kazen, zilveren medaille.

Voorts hebben eervolle vermeldingen ontvangen: J. H. Bouscholte, een ingebonden album; L. J. Euthoven, bladen geel koper, enz.; gebr. van den Heuvel, proeven van bindwerk; J. M. IJerman, een telplaat met 40 nummers; C. D. van Schouwenburg, eene thee-tafel, de Minister van Koloniën, verscheidene voorwerpen der Oost-Indische nijverheid.

Onlangs werd melding gemaakt van bedriegelijke handelingen, waaraan de heer N., ten gevolge zijner weldadigheid, waarop men had gespeculeerd, was blootgesteld. Men weet, dat zeker persoon, v. d. P. te Leiden, de gulle menschlievendheid had misbruikt, om zich, onder allerlei voorgevens, geld te verschaffen. Het bedrog is uitgekomen doordien de gemelde persoon had doen opgeven, dat hij nu in de koloniën der Maatschappij van Weldadigheid verblijft hield, waarvan de onwaarheid spoedig is gebleken. De edele gever heeft het door hem gezonden muntbiljet, naar wij met genoegen vernamen, aan de directie van het gesticht afgestaan, om ten nutte daarvan te worden gebruikt. Die gift zal dan ook nu eene veel nuttiger strekking hebben, daar ze, in stede van bedrog te versterken, thans zal aangewend worden, om de kinderen, beneden de 13 jaren, die zich in het gesticht Veenhuizen bevinden, met St. Nicolaas of op het Kersfeest, een genoegelijken dag te bezorgen.

Het vertrek van Zr. Ms. schroef-stoomkorvet Medusa, kommandant C. J. Berghuis, naar Oost-Indie, is bepaald op den 25sten dezer.

De afdeling voor wis- en natuurkundige wetenschappen zal eene gewone vergadering houden op morgen, den 24 November e.k., des voormiddags ten 11½ ure, in het gebouw, vroeger genaamd Wapen van Amsterdam, op den hoek der Kloveniers Burgwal en het Rusland, te Amsterdam.

De spreekbeurten zullen worden vervuld door de heeren C. J. Mulder en J. van Geuns. De ingang voor het publiek is door de deur op het Rusland.

Volgens mededeeling van het Nederlandsch consulaat te Smyrna, zijn gedurende de eerste zes maanden van dit jaar in die haven regstreeks uit Nederland aangekomen 6 schepen onder Nederlandsche vlag, alle uit Amsterdam, door welke zijn aangebragt 3377 vaten suiker, 25 balen koffij, 5 kisten indigo, 77 kisten kaas, 30 vaatjes boter, 50 kelders jenever en 348 kisten cigaren.

Uit vreemde havens zijn te Smyrna in dat tijdvak derlandsche schepen aangekomen, te weten 1 van Londen met lading en 1 van Konstantinopel in ballast.

Twee Nederlandtsche schepen zijn met lading regstreeks naar Nederland (Amsterdam) vertrokken, en 7 Nederlandtsche schepen zijn naar vreemde havens vertrokken, te weten 1 Messina 1 in ballast, naar Liverpool 2 met lading, 1 Konstantinopel 3 met lading en 1 in ballast.

Ofschoon het brengen van eene kanonneerboot tot werven van jong zeevoik te Leijlen belemmering heeft gevonden, schijnt men van zulk een maatregel op den goede gevolgen te kunnen verwachten voor het verkr van opvarenden voor onze Marine. Van Veenland, Wildvank, Pekela, Hoogezand en Sappemeer schrijft men alth dat men er gaarne eene kanonneerboot met hetzelfde zou zien. (U. Cl.)

Leijden, 22 Nov. Heden zijn tot leden van de Kamer van Koophandel en Fabrieken alhier herkozen de heeren Hartevelt Jz. en P. de Geer, en zal er eene overstemming moeten plaats hebben tusschen de heeren S. J. le Pool en S. W. J. van den Aardwegh.

Rotterdam, Heden vierde de WelEerw. Zeer G. heer Br. J. Tideman zijne 25jarige ambtsbediening als predikant bij de Remonstrantsche gemeente alhier en werd zijn WelEerw. door eene commissie uit de genoemde gemeente, zamengesteld uit de heeren T. T. Gleichman, Oudemans Havelaar, Jan v. d. Hoop Jacz., J. v. d. Hoop Azn., F. Ruijchaver, A. v. Rijkvorsel Wz., Joost v. Vollenhoven en C. E. Viruly, namens de gemeente en eenige leden van andere gezindheden te Rotterdam, een aanzienlijk geschenk aangeboden, bestaande o. a. als bijvoegde artikelen in eene fraaie pendule en candelabres. Gelijk bekend is, werd Dr. J. Tideman, den 21 Nov. 1830 als leerwaard bij de gemeente ingeleid door professor Abm. des Amort van der Hoeven, wiens plaats als hoogleraar hij binnen weinige maanden zal innemen.

Amsterdam, 22 Nov. Men vernemt, dat de zaak van Jhr. M. Salvador, beklagd van het in een openbaar dagblij honen der Regtbank te Haarlem, den 4ten December a. v. voor de Arrondissements-Regtbank alhier behandeld zal worden.

Publieke Vermakelijkheden.

Kon. Fr. Schouwv., Zaterdag, 24 Nov. 6½ ure OHELLO, OU LE MAURE DE VENISE, grand opéra en 4 actes; DEUX COQS VIVAIENT EN PAIX, vaudeville en un acte.

Prijs-Courant der Effecten.

PER TELEGRAAF.				
AMSTERDAM, 23 November 1855.				
	pCt.			
NEDERL. W. Sch.	2 1/2	62 3/16	1/4	3/16
Dito dito 1844.	3	73 1/2	5/8	9/16
Dito dito 1844.	4	92 3/8	1/2	3/8
O. I. L. 1844	4	92 1/8	—	—
Amort. Synd.	3 1/2	89	—	—
Hand.-maats.	4 1/2	128 3/4	129	—
BELGIE. certifice.				
bij Rothschild. . . .	2 1/2	49 15/16	—	—
RUSL. Bij Hope.				
1798 en 1816	5	101 1/2	5/8	—
Dito 1828—1829 . . .	5	100 1/8	1/4	—
Insch. in Assign. . . .	6	—	—	—
Cert. van dito.	6	—	—	—
Neg. 1881—1833. . . .	5	—	—	—
Hope en C. 1840. . . .	4	74 3/4	—	—
Stieglitz.	4	74 1/8	—	—
dito 1854.	5	80 3/4	—	—
Nieuwe Engels. . . .	4 1/2	86 1/2	—	—
POLEN. Certifice. . . .	4	—	—	—
Aand. Lot. fl. 500.	—	—	—	—
SPANJE. Nieuwe . . .	1 1/4	19 9/16	—	—
Buitenl.	3	38 1/8	—	—
Binneal. 6m.	3	32 15/16	—	—
Cert. Coup.	—	—	—	—
Amortisable.	—	6 1/16	—	—
PORTUG. Lond.	3	40 1/8	1/4	1/4
OOSTERB. Metal.				
1816—1852.	5	62 7/8	63	—
Dito 1849—1854. . . .	5	72 7/8	15/16	—
Dito Zilv. Nation. . . .	5	66	1/8	66
Dito 1847—1852. . . .	2 1/2	32	1/16	—
PRUSS. Lot. 1854. . . .	3 1/2	194	—	—
BRAZ. Lond. 1824. . . .	5	97 5/8	—	—
PERU	4 1/2	—	—	—
MEXICO	3	18 1/8	1/4	—
GREEN.	2 3/4	17 5/8	11/16	—
Uitgestelde.	—	6 5/8	—	—
ECUAD. Lond.	—	3 1/2	5/8	5/8
VENEZ.	4	25 3/4	—	—
Uitgestelde.	1 1/2	—	—	—
Onbeduidende beurs; alleen Ecuador hooger met veel handel.				
LONDEN, heden.				
Eng. geconsolid.	3	pCt.	88 3/4	—
Spanje.	1 1/4	—	19 3/4	—
Mexico	3	—	19 3/8	—
PARIJS, heden.				
Franche certifice.	4 1/2	pCt. fr.	—	—
Spanje	3	—	65.75	—
—	3	—	—	—
—	1 1/4	—	—	—
WEENEN, heden.				
Metalliek	5	pCt.	74 3/4	—
Nationaal	5	—	78 1/4	—
Wissel London	—	—	11.01	—
Zilver	—	—	—	—

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.